

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Sustentatio, Licentia, Communicatio, Concessio, Ironia, Epiplexis,
Aposiopesis, Allegoria, Correctio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

maleficiorum conuictam putabat. Quo pacto? quoniam quam impudicam iudicant, eam veneficij quoq; damnatam existimabant. Quid ita? quid necesse est eam, quæ suum corpus addiderit turpissimæ cupiditat, timere permultos. Quos istos, virum, parentes, ceteros, ad quos videt sui dedecoris infamiam pertinere. Quid postea? quos tanto perè timeat, eos necesse est, vt quoquo modo possit, veneficio petat.

Hæc figura habet multum τὸ τραυτιμὸν, & ad docendum, demonstrandumque efficacissima est, & valde popularis.

Ratiocinatio concionibus aptissima.

pecunias accepit, & tunc appellatur *subiectio*: qua vsus Pbilo de legatione ad Caium, τὸ γένος ἦν ἐλάττω, pag. 78, & cetera. Modò per anaphoram, & homæoptora vibratur, qualis est illa omnium argutissima de Harusp. resp. Tu meam domum religiosam facere potuisti, ecqua mente? qua inuaseras. qua manu? qua disturbaras, qua voce? qua incendi iufferas. qua lege? quam ne in illa quidem impunitate tua scriperas. quo puluinari? quo sturpraras. quo simulachro? quod ereptum ex matris simulachro, in Imperatoris monumento collocaras.

Argutissima species subiectio.

De figuris in velitatione, & certamine.

CAPVT XXIV.

Prolepsis varia genera.

Prolepsis est occupatio obiectionis, cuius varia sunt genera.

Modò concisa est, vt:

Esto, ipse nil potest, at venit paratus cum subscriptoribus exercitatis, & disertis.

Modò ampla, & magnifica, itemque irrisione amarulenta, in proponenda aduersarij oratione, qualis est illa:

7 in Ver. num. 10.

Quid agam, Iudices, quò accusationis meæ rationem conferam? quò me vertam? ad omnes enim meos impetus, quasi murus quidam, boni nomen imperatoris opponitur: noui locum, video vbi se factaturus sit Hortensius, belli pericula, tempora reipub. Imperatorum penuriam commemorabit: tum deprecabitur à vobis, tum etiam pro suo iure cõtendet, ne patiamini talem Imperatorem Pop. Rom. Siculorum testimonijs capi, ne obretri laudem Imperatoriam criminibus auaritiæ velitis.

Modò expeditionem habet adiunctam, vestigat, tentat, capit, omnes aduersarij rationes breuiter subijcit, diluitque cum dexteritate, vt illa:

Cic. 4 ad Herem.

Quaro igitur vnde iste tam pecuniosus sit factus: amplum patrimonium relictum est? At patris bona vnerunt. Hereditas aliqua obuenit? non potest dici: sed etiam à necessarijs omnibus exheredatus est. Præmium aliquod ex lite, aut iudicio cepit? non modo id non fecit, sed etiam insuper ipse grandi sponsione victus est. Ergo si his rationibus locupletatus non est, sicut omnes videtis, aut isti domi nascitur aurum, aut vnde non est licitum,

Sustentatio.

Sustentatio est dicti suspensio ad maiorem attentionem, vt illud Demosthenis:

Demosthenis pro Corin.

Βέλομαι ἑ, καὶ παράδοξον εἰπεῖν, καὶ μὴ πρὸς Διὸς, καὶ θεῶν μηδεὶς, τὴν ὑπερβολὴν βαυμάσθ. Cupio autem quidpiam admirabile dicere, & quæso per Deos, ne quis hanc miretur dicendi insolentiam.

Et Cicero, Audite, audite Consulem, Iudices, nihil dicam arrogantius, tantum dicam totos dies, atque noctes de republica cogitantem.

[Illa maiestatis plena est: hæc acris, & expedita.]

Cognitorem adscribit Sthenio: quem? cognatum aliquem, aut propinquum? non. Themitanum aliquem, honestum hominem, ac nobilem? ne id quidem: at Siculum, in quo aliquis splendor, dignitasque esset? minime. Quid igitur? ciuem Romanum. cui hoc probari potest? cum esset Sthenius ciuitatis suæ nobilissimus, amplissima cognatione, plurimis amicitijs: cum præterea tota Sicilia multum auctoritate, & gratia posset, inuenire neminem Siculum potuit, qui pro se cognitor fieret: hoc probabitur: an ipse ciuem Romanum maluit: cædo: cui Siculo cum is reus fieret, ciuis Romanus cognitor factus vnquam sit.

Cic. 4 in Ver. nu. 106.

Vides, vt in ratione variatur, & venustatur. Ista minus habet acrimonia, sed plus expectationis.

Etiamnum mihi expectare videmini, Iudices, quid deinde factum sit? quod iste nihil vnquam fecit sine aliquo questu, atque præda. quid in eiusmodi re fieri potuit, quod commodum est: expectate facinus, quàm vultis improbum: vincam tamen expectationem omnium, nomine sceleris, coniurationisque data.

damnati, ad supplicium traditi, ad palum alligati, repente multis millibus hominum inspectantibus soluti sunt, & Leonide ille domino reddi. Alias inuat transiciones, vt:

Quid deinde furcifer, quod progreditur? & Venio nunc ad illud aureum nomen Chryso-goni.

Licentia.

Demosib. Philip. 3.

Licentia *ωρῆσις* libertas, & fiducia loquendi, quo genere abundat Demosthenes, vt *ὡς ἐστι μὴ βλασφημῶν ἢ εἰπῶν, ἀλλ' ἕξ ὧν.* Vereor ne quid dicam odiosum, sed omnino verum. Acris est, ac amarulenta.

Altera excelsa: quid de reliquis reip. malis licetne dicere? mihi verò licet, & semper licebit dignitatem tueri, mortem contemnere.

Cic. Phil. lip. 1.

Tertia, lenis est, quæ videtur exere aculeos, cum aliqua acrimonia, quam mulcet, & mitigat, vt.

Vos enim (Patres conscripti) graue dictu est, sed tamen dicendum, vos, inquam, Seruium Sulpitium vira priuastis, quem cum videretis se magis morbo, quam oratione exculantem, non vos quidem crudeles fuistis, (quid enim minus in hunc ordinem conuenit) sed cum speraretis nihil esse, quod non illius autoritate, & sapientia effici posset, vehementius excusationi obstitistis, atque eum, qui semper vestrum consensum grauissimum iudicauisset, de sententia deiecit.

Cic. Phil. 4.

Quarta, adulatoria, quæ simulat libertatem, cum tamen ea dicar, quæ auditoribus scit esse gratissima, talia sunt illa pro Ligario, vide quam non reformidem, vide quanta lux liberalitatis, & sapientie tuæ, mihi apud te dicendi oboriatur.

Communicatio.

Ysu communicatio. Cic. pro Quint.

Communicatio est, quasi cum ipsis, apud quos dicas, deliberatio. Aptæ ad purgationem figura, in qua multum est probabilitatis. Ego pro te nunc consulo post tempus in aliena re, quod tu in tua re, cum tempus erat consulere oblitus es. Quæro abs te Cai Aquili, L. Luculle, P. Quintili, M. Marcelle, vadamonium mihi, non obit quidam socius, & affinis meus, qui cum mihi necessitudo vetus, controuersia de re pecuniaria, reces intercedit: postulone à Prætorè, vt eius bona mihi possidere liceat: an cum Romæ domus eius, vxor, liberi sint, domum potius

denuntiem? Quid est, quod hac tandem de re vobis possit videri? Profectò si recte vestram bonitatem, atque prudentiam cognoui, non multum me fallit, si consulamini, quid sitis responsuri: primum expectare, deinde si latitare ac diutius ludificare videatur, amicos conuenire, quærere quis procurator sit, domum denuntiare: dici vix potest, quam multa sint, quæ respondeatis ante fieri oportere, quam ad hanc rationem extremam, ac necessariam deuenire.

Concessio.

Concessio est in dictis, sicut permissio in factis.

His quidem figuris videmur aliquid aduersario concedere, quod tamen nihil contra rem nostram facit, immo ex fiducia nostræ æquitatis, & abundantia rationum proficitur.

Adiunctam vt sæpius habet paralepsim, qua nos multa, & ea aliquando grauiora, præterire fingimus, vt ad maiora veniamus, sic: Verum hoc quoque vobis remitto, negligite præterita si vultis, sed ne reliquas spes turbetis, atque omnes provincias euertatis.

Varia concessio. Cicero 7. Verr. 116. 219.

Hæc expedita. Contingat iste sane vi sua consilia senatoria, quæstiones omnium perumpat, euolet ex nostra seueritate.

Alter inuidiosa, & inonica, qua reus in inuidiam adducitur, Synathroismon enim habet magnorum criminum, quæ omnino concedi non possunt, & tamen videtur præterire, vt nocentissimum hominem ostendat. Sic, verum esto, nihil est, quod non emi possit, si tantum des, quantum velit venditor, spoliemus orbem terrarum, vendamus vectigalia, effundamus ararium, vt locupletatis, aut inuidiæ, aut pestilentie possessionibus, agri tamen emanant. Quid tum, quæ erit in istos agros deductio?

3 Verr. 116. 13.

Tertia grauis, cum aganactesi, vt in Milone de Clodio. Excitate, excitare eum, si potestis, ab inferis, frangatis impetum viui, cuius vix sustinetis furias insepulti.

Permissio est, vt illa in 7. Verrina. Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui consul fieres, quam Catonem.

Ironia, Epiplexis, Apostoposis, Allegoria.

Ironia, vna est breuis, & faceta, vt cum Lamia deformem interpellaret. Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum: at ille belle retorfit, non potui formam ipse fingere, ingenium potui.

Varij modi ironia.

Cicero in Epionem. Ironia am- pta, & felle- na species.

Alia fusa & magnifica, ut illa in Pisonem, qui triumphum contemnebat. Non est inte- gram. Cuius Pompeio consilio iam uti tuo; erravit enim, non gustarat istam tuam Phi- losophiam, ter iam homo stultus triumphavit. Crasse pudet me tui, quid est, quod con- fecto formidolosissimo bello, coronam illam lauream tibi tantopere decerni volueris a se- natu? P. Scivili, Q. Metelle, C. Curio, P. Afri- cane, cur non hunc audistis tam doctum ho- minem, tam eruditum, priusquam in illum errorem induceremini? C. Ipsi Pontino neces- sario meo iam non est integrum: religionibus enim susceptis impeditur. O stultos Camil- los, Curios, Fabricos, Calatinos, Scipiones, Marcellos, Maximos! o amantem Paulum; rusticum Matium, nullius consilij Patres isto- rum amborum consulum, qui triumpharunt. Et postquam satis luse, mactat hominem ex- clamatione. O tenebra! o luum! o sordesi!

Demosth. in. orat. de Co- rona.

Tertia amaruleora, quae dicitur Sarcasmos ridet, & pungit, ut Vespa. Talia sunt illa De- mosthen. αἰὲς ἴσος πικρὸς, ἀγέ, αἴε, ὀλ- νόμα. παρασμο- ρία. Tragica Simia, rusticus Oenomaus, adulterinus Rhetor.

Epilexis, est grauior quaedam increpatio, apta Demosthenis grauitati; qualis est illa: τί σὺν ᾧ τολμήσῃς στυχεῖν ἡμῶν; ἢ λόγῳ πλάτ- τεις; τί σαυτὸν ὄδῳ ἐμβαλεῖς; ἐπὶ τῆς εἰς. Quid igitur o miser calumpniaris, quid men- dacia fingis: quid elleboro te non purgas?

In hoc genere plerunque valet Apostrophe- sis, Allegoria, Epanorthosis.

Apostrophe- sis.

Apostrophe- sis est reticentia, cuius vsus tri- plex est. Vel enim reticetur propter oblectan- tatem, ut in illo Virgilij.

Non inquit, & qui te.

Vel propter suspirium, quod mali omnis esse videatur.

Sed Vlpianus: Philipp notat, Demosthe- nem de industria Philippi verba intermitte- re, ne mala ante interueniant.

Vel propter grauitatem, nam, ut ait Deme- trius, quae latent, grauiora putantur. Tale est illud Luuenalis:

Maiorum priusquam quisquam fuit iste tuorum, aut pariter fuit, aut illud, quod dicere na- lo.

Demetrius

Valeret de allegoria in- hatione.

Allegoria, ad terrorem incutiendum est. aptissima, adyto, aut nocti simillima, nescio quid habet horro- ris quia, quae minus videntur, magis timeantur: omnia mysteria sunt.

Allegorijs velata, ad grauitatem, & horro- rem. Grauius dixit Dionysius, Locris vasti- tatem mirans, [nunc Cicadae apud vos in- nudo cantabant solo,] quam si rem dixisset a- pertius iracundior vilius esset, & minus me- tuendus. Sed cauendum a continuata Alle- goria, ne videamur aenigmata facere. Hec De- metrius.

Correctio.

Correctio vna est mordax, ut: quod quidem facerem vehementius, nisi mihi intercederet inimicitia cum istius mulieris viro: fratrem volui dicere, semper hic erro. Et: Quae verò conuiuia honesta credo in eiusmodi domo, si domus habenda est potius, quam officina ne- quitiae, & diuersorium flagitiorum om- nium.

Alia vehemens cum Anadiplosi: cui bene- dixit inquam bono: benedixit inquam, quem fortem, & bonum eicem non petulantissime infectatus est!

Alia leuior per addubitationem, & mode- rationem. Constantiam dico, nescio, an me- lius patientiam possem dicere. Et: patrimoni- um effudit, quamquam non sumus visco ver- bo, quo decurrit non enim effudit, sed in salute reipub. collocavit.

De tertia Serie figurarum in af- fectibus.

CAPVT. XXV.

Figuras eludent exornationes sententia- rum omnium illustrissima. Exclamatio, Imprecatio, Sermocinatio, Protopopoeia, Apostrophe, Aporia, quibus nihil ad affectus mouendos potentius, sed tamen si frequen- tius adhibeantur, & in leui materia, nihil mi- serabilius.

Exclamatio, alia acuta, & breuis, ut, Quae- nam, malum, est ista voluntaria seruitus: tuc- que quaedam necessaria.

Alia fusa, & plena, quae tot generibus di- stinguuntur, quos sunt affectus.

Auersiois, & horro- ris, o scelus! o porten- tum in vltimas terras exportandum!

Alia admirationis cum laude, ut: o ciuem natum reip. memorem sui generis, imitato- remq; maiorum. Et illa epistola Iuliani tota in exclamatione ο λόγος, ο φρενας, ο σβενεις, ο δισαφ.

Correctio in- uaria spe- cius. Pro Galio n. 32. Pro Rose. Amur m. 134.

Pro Scru. n. 10.

Pro Lig. 2. 6. Philo- num 3.

Exclama- tionum varij modi.